

Przedmiot: BIOETYKA

I. Informacje ogólne

Jednostka organizacyjna	Wydział Rehabilitacji Zakład Bioetyki i Społecznych Problemów Medycyny Kierownik: prof. dr hab. Alicja Przyłuska-Fischer
Nazwa przedmiotu	BIOETYKA
Kod przedmiotu	FII-01
Język wykładowy	polski
Rodzaj przedmiotu kształcenia (obowiązkowy/fakultatywny)	obowiązkowy
Poziom modułu kształcenia (np. pierwszego lub drugiego stopnia)	II stopnia
Rok studiów	I
Semestr (zimowy, letni)	letni
Liczba punktów ECTS	3
Imiona i nazwiska, tytuł/stopień naukowy, adres e-mailowy wykładowców prowadzących zajęcia	prof. dr hab. Alicja Przyłuska-Fischer dr Joanna Różyńska
Program (programy) studiów, w którym realizowany jest przedmiot	fizjoterapia
Sposób realizacji zajęć (stacjonarny, uczenie się na odległość)	stacjonarny
Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji oraz dodatkowe	Student posiada wiedzę, umiejętności i kompetencje z zakresu etyki w zakresie wymaganym dla uzyskania kwalifikacji I stopnia.

II. Informacje szczegółowe

Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie studentów z genezą, interdyscyplinarną naturą, metodami i rolą bioetyki, a także relacjami między bioetyką a filozofią medycyny, prawem, religią i kulturą.
C2	Zapoznanie studentów z etycznymi zasadami pracy z pacjentem oraz podstawowymi problemami etycznymi, jakie rodzi praktyka fizjoterapeutyczna.
C3	Zapoznanie studentów z podstawowymi problemami i argumentami etycznym, jakie pojawiają się w dyskusjach dotyczących początku i końca życia człowieka oraz nowych terapii i technologii biomedycznych.
C4	Zapoznanie studentów z zasadami etycznymi prowadzenia badań naukowych w biomedycynie, w tym w fizjoterapii.
C5	Wykształcenie u studentów umiejętności rozpoznawania, interpretowania i analizowania dylematów etycznych, jakie powstają na gruncie praktyki medycznej, w szczególności fizjoterapeutycznej, oraz badań naukowych.
C6	Wykształcenie u studentów umiejętności rozwiązywania problemów etycznych pojawiających się w typowych sytuacji związanych z wykonywaniem zawodu fizjoterapeuty.
C7	Rozwinięcie umiejętności studentów w zakresie formułowania, analizowania i oceniania poprawności i zasadności argumentów na rzecz lub przeciwko określonej konkluzji normatywnej, przywoływanych przez nich samych, jak również innych autorów i uczestników zajęć.
C8	Wykształcenie u studentów umiejętności przygotowania dokumentacji dla Senackiej Komisji Etyki w Nauce w celu uzyskania zgody na prowadzenie badań z udziałem ludzi.
C9	Wykształcenie u studentów umiejętności przygotowywania wystąpień ustnych związanych z tematyką zajęć oraz umiejętności aktywnego, rzeczowego i kulturalnego uczestniczenia w dyskusji.
C10	Rozwinięcie umiejętności czytania i analizowania anglojęzycznych tekstów z zakresu tematyki zajęć na poziomie B2+.
C11	Podniesienie świadomości studentów na temat etycznych uwarunkowań praktyki zawodowej i badawczej w dziedzinie fizjoterapii oraz wyrobienie postawy nakierowanej na przestrzeganie etycznych standardów zawodowych oraz właściwe reagowanie na ich naruszenia.

Efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla przedmiotu

Efekt kształcenia kierunkowy	Treść efektu kształcenia dla przedmiotu	Odniesienie do celów	Odniesienie do efektów obszarowych
Wiedza			
K_W18	1. Wyjaśnia genezę bioetyki, jej interdyscyplinarną i połówiczną naturę oraz specyfikę przedmiotową i metodologiczną. 2. Różnicuje tradycyjną etykę lekarską, etykę zawodową i współczesną bioetykę. 3. Tłumaczy rolę bioetyki w praktyce medycznej, zwłaszcza w praktyce fizjoterapeutycznej, i rozwoju nauk biomedycznych.	C1	M2A_W08 M2A_W11
	4. Definiuje i wyjaśnia podstawowe zasady etyczne pracy z pacjentem (zasadę szacunku dla osoby, zasadę	C2	

	<p>czynienia dobra, zasadę nieszkodzenia oraz zasadę sprawiedliwości), a także podstawowe prawa pacjenta, w szczególności prawo do poszanowania godności i intymności oraz prawo do informacji i udzielenia zgody na świadczenie zdrowotne.</p> <p>5. Zna treść kodeksów etyki fizjoterapeuty o zasięgu krajowym, europejskim i globalnym.</p> <p>6. Przedstawia i wyjaśnia podstawowe problemy etyczne, jakie rodzi praktyka fizjoterapeutyczna oraz praca w zespole terapeutycznym.</p>		
	<p>7. Przedstawia i wyjaśnia podstawowe problemy i argumenty etyczne pojawiające się w dyskusjach dotyczących początku życia, w szczególności w dyskusjach dotyczących metod wspomaganą prokreacji, diagnostyki przedurodzeniowej oraz przerywania ciąży.</p> <p>8. Przedstawia i wyjaśnia podstawowe problemy i argumenty etyczne pojawiające się w dyskusjach dotyczących końca życia, w szczególności w dyskusjach dotyczących opieki nad osobą terminalnie chorą, uporczywej terapii, eutanazji oraz opieki paliatywnej.</p> <p>9. Przedstawia i wyjaśnia podstawowe problemy i argumenty etyczne pojawiające się w dyskusjach dotyczących stosowania i rozwoju nowych metod leczenia oraz nowych technologii biomedycznych.</p>	C3	
	<p>10. Wskazuje i omawia zasady dobrej praktyki badawczej; podaje przykłady nadużyć i nieuczetności w nauce.</p> <p>11. Wskazuje i wyjaśnia podstawowe warunki i zasady etyczne prowadzenia badań naukowych w biomedycynie, w szczególności badań z udziałem ludzi i zwierząt.</p> <p>12. Przedstawia i wyjaśnia podstawowe problemy etyczne, jakie rodzi rozwój wiedzy i techniki biomedycznej na drodze badań z udziałem ludzi i zwierząt.</p>	C4	
K_W25	<p>1. Wyjaśnia podstawowe relacje między praktyką i rozwojem biomedycyny a kulturą, religią i prawem.</p> <p>2. Tłumaczy wpływ czynników kulturowych i przekonań religijnych na dyskusje z zakresu bioetyki.</p>	C1	M2A_W04 M2A_W06
Umiejętności			
K_U01	1. Zna wymogi dotyczące przygotowania wniosku o zgodę na przeprowadzenia badania naukowego z udziałem ludzi dla Senackiej Komisji Etyki Badań Naukowych.	C8	M2A_U01
K_U06	1. Identyfikuje, interpretuje i analizuje problemy i dylematy etyczne, jakie rodzi praktyka medyczna, w szczególności praktyka fizjoterapeutyczna, oraz rozwój nauk biomedycznych.	C5	M2A_U04

	2. Stosuje zasady etyczne w celu rozwiązywania problemów etycznych pojawiających się w typowych sytuacji związanych z wykonywaniem zawodu fizjoterapeuty.	C6	
	3. Formułuje, analizuje i ocenia poprawność i zasadności argumentów na rzecz lub przeciwko określonej konkluzji normatywnej.	C7	
K_U22	1. Przygotowuje i wygłasza referat na temat wybranego zagadnienia etycznego z zakresu tematyki zajęć, z wykorzystaniem pomocy multimedialnych. 2. Aktywnie i rzeczowo bierze udział w dyskusjach dotyczących problemów bioetycznych.	C9	M2A_U14
K_U23	1. Czyta, analizuje i komentuje anglojęzyczne teksty z zakresu tematyki zajęć, demonstrując kompetencje językowe na poziomie B2+.	C10	M2A_U15
Kompetencje społeczne			
K_K02	1. Przestrzega norm etycznych regulujących wykonywanie zawodu fizjoterapeuty oraz prowadzenie badań naukowych, w szczególności norm zapisanych w kodeksach etycznych o zasięgu krajowym i międzynarodowym	C11	M2A_K03
K_K05	1. Właściwie reaguje na łamanie przez innych norm etyki zawodowej i nierzetelne wykonywanie czynności zawodowych oraz nierzetelne prowadzenie badań naukowych	C11	M2A_K02 M2A_K04

Treści programowe

Treści programowe	Tytuł wykładu	Odniesienie do efektów kształcenia kierunkowych/ przedmiotowych	Odniesienie do celów przedmiotu
WYKŁADY			
TP1	Bioetyka jako element filozofii medycyny	K_W18/1	C1
TP2	Geneza, natura i rola bioetyki	K_W18/1,3 K_W25/1-2	C1
TP3	Spory bioetyczne – źródła i metody ich rozwiązywania	K_W18/1 K_W25/1-2	C1
TP4	Bioetyka w rehabilitacji. Podstawowe zasady i problemy etyczne w pracy z pacjentem.	K_W18/4, 6 K_U06/1-3 K_K02/1 K_K05/1	C2 C5-C7 C11
TP5	Etyka zawodowa a bioetyka. Kodeksy etyki fizjoterapeutycznej	K_W18/2,5 K_U06/1-3 K_K02/1 K_K05/1	C2 C5-C7 C11
TP6	Problemy etyczne przerywania ciąży	K_W18/7	C3

		K_U06/1-3	C5-C7
TP7	Problemy etyczne wspomaganej prokreacji	K_W18/7 K_U06/1-3	C3 C5-C7
TP8	Problemy etyczne genetyki	K_W18/9 K_U06/1-3	C3 C5-C7
TP9	Etyczne aspekty transplantologii	K_W18/9 K_U06/1-3	C3 C5-C7
TP10	Etyczne aspekty opieki nad człowiekiem umierającym	K_W18/8 K_U06/1-3	C3 C5-C7
TP11	Etyczne aspekty eutanazji i samobójstwa z pomocą lekarza	K_W18/8 K_U06/1-3	C3 C5-C7
TP12	Etos nauki i etyka badacza	K_W18/10 K_U06/1-3 K_K02/1 K_K05/1	C4 C5-C7 C11
TP13	Etyczne aspekty badań na człowieku	K_W18/11-12 K_U06/1-3 K_K02/1 K_K05/1	C4 C5-C7 C11
TP14	Etyczne i metodologiczne problemy badań naukowych w fizjoterapii	K_W18/11-12 K_U06/1-3 K_K02/1 K_K05/1	C4 C5-C7 C11
ĆWICZENIA			
TP15	Moduł 1: Etyczne aspekty pracy fizjoterapeuty 1. Rozwój bioetyki 2. Niepełnosprawność jako przedmiot refleksji bioetycznej 3. Godność i autonomia pacjenta rehabilitowanego 4. Prywatność i intymność pacjenta rehabilitowanego 5. Prawdomówność i inne etyczne aspekty komunikacji z pacjentem	K_W18/4,6 K_U06/1,2,3 K_U22/1-2 K_U23/1 K_K02/1 K_K05/1	C2 C5-C7 C9 C10 C11
TP16	Moduł 2: Etyczne wyzwania medycyny i biotechnologii 6-11 – do wyboru z puli m.in. następujących tematów – Etyka wspomaganej prokreacji – Etyka diagnostyki przedurodzeniowej – Etyka i przerywania ciąży – Etyka w pediatrii – Etyczne aspekty walki z bólem – Definicje i kryteria śmierci – Etyczne aspekty transplantologii – Etyka samobójstwa i eutanazji – Etyka w psychiatrii – Etyczne aspekty pracy z pacjentem z HIV/AIDS	K_W18/7-9 K_U06/1, 3 K_U22/1, 2 K_U23/1	C3 C5 C7 C9 C10

	<ul style="list-style-type: none"> - Etyka i inżynieria genetyczna - Etyka i klonowanie człowieka - Etyka i doping w sporcie - Prawa zwierząt - Etyka środowiska naturalnego 		
TP17	Moduł 3: Etyka badań naukowych 12. Dobra praktyka badawcza. Nadużycia w nauce 13. Rozwój etyki badań naukowych z udziałem ludzi 14. Zasady prowadzenia badań naukowych z udziałem ludzi w fizjoterapii 15. Działalność Senackiej Komisji Etyki Badań Naukowych AWF w Warszawie	K_W18/10-12 K_U01/1 K_U06/1,3 K_U22/1-2 K_U23 K_K02/1 K_K05/1	C4 C5 C7 C8 C9 C10 C11

Planowane formy /działania / metody dydaktyczne		
Treści programowe	Metoda dydaktyczna	Odniesienie do efektów kształcenia kierunkowych/ przedmiotowych
TP1-TP14	<ul style="list-style-type: none"> - wykład informacyjny - wykład problemowy - analiza problemu - analiza przypadku 	j.w.
TP15-TP17	<ul style="list-style-type: none"> - dyskusja - prezentacja ustna/referat - analiza tekstu / dokumentu regulacyjnego - analiza problemu - analiza przypadku 	j.w.
Środki dydaktyczne: Komputer Rzutnik multimedialny Prezentacje tematyczne/problemowe Kazusy		

Metody i kryteria oceniania		
Efekt kształcenia dla przedmiotu	Treści programowe (TP)	Typy/ Metody ocenijące D – oceniane diagnostyczne, F- ocenianie formujące, P – ocenianie podsumowujące * lub wybór z załączonej listy walidacji wyników
WYKŁAD – Egzamin		
K_W18/1-12 K_W25/1-2	TP1 – T14	P – ocenianie podsumowujące <ul style="list-style-type: none"> • egzamin pisemny (2 testy) złożony z pytań zamkniętych wielokrotnego wyboru (70% oceny finalnej)
K_U06/1-3 K_K02/1	TP4 –TP14 TP4, TP5, TP12-14	<ul style="list-style-type: none"> • pisemne analizy problemów/przypadków bioetycznych przygotowywane w ramach

K_K05/1		każdego wykładu, oceniane w skali punktowej (30% oceny finalnej)
ĆWICZENIA – zaliczenie na ocenę		
K_W18/4-12	TP16 – TP17	<ul style="list-style-type: none"> • Pisemne sprawdziany z zakresu lektur obowiązkowych, obejmujące pytania zamknięte i otwarte, tzw. „wejściówki” (30% oceny finalnej)
K_U01/1 K_U06/1-3 K_U22/2	TP16 – TP17	<ul style="list-style-type: none"> • Obecność na zajęciach • Aktywność na zajęciach, w tym udział w dyskusjach, grupowych analizach przypadków, analizie regulaminu Senackiej Komisji Etyki Badań Naukowych AWF oraz wniosku do KEBN (40% oceny finalnej)
K_U22/1 K_U23/1	TP16 – TP17	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentacja ustna (referat) przygotowana w oparciu o lektury angielskojęzyczne i z wykorzystaniem multimedialnych (30% oceny finalnej)
K_K02/1 K_K05/1	T15, T17	[Obecność i aktywność na zajęciach]

Zalecana lista lektur lub lektury obowiązkowe
<p>Literatura obowiązkowa</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ [Wykład] Materiały wykładowe – prezentacje multimedialne ▶ [Ćwiczenia] Literatura obowiązkowa i dodatkowa do tematów TP15-TP17 <p>Moduł 1: Etyczne aspekty pracy fizjoterapeuty</p> <ul style="list-style-type: none"> • J. Różyńska, P. Łuków, <i>Narodziny i natura bioetyki</i>, w: J. Różyńska, W. Chańska (red.), <i>Bioetyka</i>, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 15-31. [Dalej: BIOETYKA] • B. Fijałkowska, <i>Oblicza niepełnosprawności</i>, w: BIOETYKA, s. 177-90 [Literatura dodatkowa dla referentów: A. Przyłuska-Fiszler, <i>Bioetyka a dyskusja na temat pojęcia niepełnosprawności</i>, w: <i>Niepełnosprawność jako przedmiot refleksji bioetycznej</i>, Fall, Kraków 2013, s. 39-81.] • Przyłuska-Fiszler, <i>Interpretacja pojęcia autonomii i troski w etyce rehabilitacji</i>, w: A. Przyłuska-Fiszler, <i>Niepełnosprawność jako przedmiot refleksji bioetycznej</i>, Wyd. Fall, Kraków 2013, s. 125-48. [Literatura dodatkowa dla referentów: Z. Szawarski, <i>Godność człowieka rehabilitowanego</i>, <i>Postępy Rehabilitacji</i> 2000, t. 14(4): 77-84; R.B Purtilo, <i>Applying the Principles of Informed Consent to Patient Care: Legal and Ethical Considerations for Physical Therapy</i>, <i>Physical Therapy</i> 1984, 64: 934-7.] • P. Łuków, <i>Poszanowanie prywatności i poufność</i>, w: P. Łuków, T. Pasiński, <i>Etyka medyczna z elementami filozofii</i>, PZWL Warszawa 2013. [Literatura dodatkowa dla referentów: D. Nicholls et al., <i>The Body and Physiotherapy</i>, <i>Physiotherapy Theory and Practice</i>, 2010 26(8):497-509; J. Roger et al., <i>Physiotherapists' Use of Touch In Inpatient Settings</i>, <i>Physiotherapy Research International</i> 2002, 7(3): 170-86.] • K. Szewczyk, <i>Prawdomówność w medycynie</i>, w: BIOETYKA, s. 108-20. [Literatura dodatkowa dla referentów: Steciwko, <i>Zasady komunikowania się lekarza z pacjentem z uwzględnieniem przewlekłe i ciężko chorego</i>, w: J. Barański, E. Waszyński, A. Steciwki (red.), <i>Komunikowanie się lekarza z pacjentem</i>, Wydawnictwo Astrum, Wrocław 2000: 121-129; A. Orońska, <i>Rozmowa z nieuleczalnie chorym</i>, w: <i>Komunikowanie się lekarza z pacjentem</i>, s. 130-38; S. Hargreaves, <i>The</i>

Relevance of Non-verbal Skills in Physiotherapy, The Australian Journal of Physiotherapy 1982, 28(4): 19-22.]

Moduł 2: Etyczne wyzwania medycyny i biotechnologii

- J. Różyńska, *Etyka i wspomagana prokreacja*, w: BIOETYKA, s. 327-344. [Literatura dodatkowa dla referentów: L. M. Purdy, *Surrogate Mothering: Exploitation or Empowerment?*, in: H. Kuhse, P. Singer (eds.), *Bioethics: An Anthology, 2nd Ed.*, Blackwell Publishing, Oxford 2006: 90-99; S. Dodds, Jones K., *A Response to Purdy*, in: H. Kuhse, P. Singer (eds.), *Bioethics: An Anthology, 2nd Ed.*, Blackwell Publishing, Oxford 2006: 100-103.]
- A. Przyłuska-Fischer, *Spór o zapobieganie niepełnosprawności poprzez poradnictwo diagnostyczne*, w: A. Przyłuska-Fischer, *Niepełnosprawność jako przedmiot refleksji bioetycznej*, Wyd. Fall, Kraków 2013, s. 82-124. [Literatura dodatkowa dla referentów: D.S. Davis, *Genetic Dilemmas and the Child's Right to an Open Future*, The Hastings Center Report 1997 (27)2: 7-15; M. Spriggs, *Lesbian Couple Create a Child who is Deaf Like Them*, Journal of Medical Ethics 2002 (28): 283.]
- A. Przyłuska-Fischer, *Etyka i przerywanie ciąży*, w: BIOETYKA, s. 311-26. [Literatura dodatkowa dla referentów: J. Różyńska, W. Chańska, *Abortion in Poland. Law and practice*, w: J. Sandor (ed.) *Studies in Biopolitics*, CEU Center for Ethics and Law in Biomedicine, Budapest 2013: 41-60.]
- P. Łuków, *Etyka lekarska w pediatrii*, w: P. Łuków, T. Pasierski, *Etyka medyczna z elementami filozofii*, PZWL Warszawa 2013: 179-190. [Literatura dodatkowa dla referentów: G. Miller ed., *Pediatric Bioethics*, Cambridge University Press 2010].
- J. Suchorzewska, *Ból i cierpienie*, w: BIOETYKA, s. 191-203.; W. Chańska, Z. Żylicz, *Etyczne aspekty opieki paliatywnej*, w: BIOETYKA, s. 266-81. [Literatura dodatkowa dla referentów: T. E. Quill, B.Lo, D.W. Brock, *Palliative Options of Last Resort*, w: T. Tannsjo ed. *Terminal Sedation: Euthanasia in Disguise?*, Springer-Science+Business Media, B.V. 2004: 1-14; G. Eckerdal, *Sedation in Palliative Care — The Doctor's Perspective*, w: T. Tannsjo ed. *Terminal Sedation: Euthanasia in Disguise?*: 37-43.]
- A. Alichniewicz, *Eutanazja i lekarska pomoc w samobójstwie*, w: BIOETYKA, s. 282-94. [Literatura dodatkowa dla referentów: D. Callahan, *When Self-Determination Runs Amok*, The Hastings Center Report 1992 (22)2: 52-5; J. Lasch, *When Abstract Moralizing Runs Amok*, in: H. Kuhse, P. Singer (eds.), *Bioethics: An Anthology, 2nd Ed.*, Blackwell Publishing, Oxford 2006: 386-90.]
- B. Wójcik, *Definicje i kryteria śmierci*, w: BIOETYKA, s. 295-307. [Literatura dodatkowa dla referentów: R. Veatch *The Impending Collapse of the Whole-Brain Definition of Death*, The Hastings Center Report 1993 (23)4: 18-24; J.L. Bernat, *A Defense of the Whole-Brain Concept of Death*, The Hastings Center Report 1998 (28)2: 14-23.]
- M. Nowacka, *Etyka transplantacji*, w: BIOETYKA, s. 220-232. [Literatura dodatkowa dla referentów: A.J. Ghods, Shekoufeh Savaj, *Iranian Model of Paid and Regulated Living-Unrelated Kidney Donation*, Clinical Journal of the American Society of Nephrology 2006 (1): 1136-1145; L.D. de Castro, *Commodification and Exploitation: Arguments in Favour of Compensated Organ Donation*, Journal of Medical Ethics 2003, 29: 142-146.]
- B. Chyłowicz, *Etyka i terapia genowa*, w: BIOETYKA, s. 377-89. [Literatura dodatkowa dla referentów: T. Murray, *Enhancement*, in: B. Steinbock (ed.), *The Oxford Handbook of Bioethics*, New York 2009: 491-513.]
- J. Piasecki, *Etyka i klonowanie człowieka*, w: BIOETYKA, s. 407-19. . [Literatura dodatkowa dla referentów: D. Birnbacher, *Human Cloning and Human Dignity*, Reproductive BioMedicine Online 2005 (10)1/Suppl.: 50-5; L. Kass, *Why we Should Ban Human Cloning*, Texas Review of Law & Politics 1999 (4)1: 41-50.]
- K. Sas-Nowosielski, *Glosa do dyskusji nad legalizacją doping w sporcie*, Sport Wyczynowy 2006 (3-4): 59-65. [Literatura dodatkowa dla referentów: J. Savulescu, B. Foddy, M. Clayton, *Why we Should Allow Performance Enhancing Drugs in Sport*, British Journal of Sports Medicine 2004, 38(6): 366-70; T. Murray, *Making Sense of Fairness in Sport*, Hastings Cen Report 2010, 40(2): 13-

5.]

- Z. Szawarski, *Etyka psychiatryczna*, w: Idem, *Mądrość i sztuka leczenia*, Słowo/obraz Terytoria, Gdańsk 2005: 273-294. [Literatura dodatkowa dla referentów: T. Szasz, *The Myth of Mental Illness*, Am. Psychologist 1960, 15(2): 113-118; J.C. Wakefield, *The Concept of Mental Disorder: On the Boundary Between Biological Facts and Social Values*, American Psychologist 1992 47(3): 373-388.]
- L. Gruen, *Zwierzęta*, w: P. Singer (red.), *Przewodnik po etyce*, Warszawa 2000, s. 391-99. [Literatura dodatkowa dla referentów: B. Rollin, *The Moral Status of Animals and Their Use as Experimental Subjects*, in: *A Companion to Bioethics*, 2nd Ed., eds. H. Kuhse, P. Singer, Blackwell Publishing 2009: 495-509; P. Pound et al., *Where is the evidence that animal research benefits humans?*, BMJ 2004 28; 328(7438): 514-17.]
- R. Elliot, *Etyka ekologiczna*, w: P. Singer (red.), *Przewodnik po etyce*, Warszawa 2000, s. 326-36. [Literatura dodatkowa dla referentów: L. Aldo, *The Land Ethics*, w: H. LaFollette (ed.) *Ethics in Practice. An Antology*, 2nd Ed., Blackwell Publishers 2002: 631-40; T.E. Hill Jr., *Ideals of Human Excellence and Preserving Natural Environment*, w: H. LaFollette (ed.) *Ethics in Practice*: 654-63.]

Moduł 3: Etyka badań naukowych

- P. Wasilewska-Roszkiewicz, *Etyka badacza*, w: BIOETYKA, s. 423-437. [Literatura dodatkowa dla referentów: A.E. Shamoo, D.B. Resnik, *Responsible Conduct of Research*. 2nd Ed. Oxford University Press 2009: Chapter 6: Authorship: 99-105; Chapter 8: Misconduct in Research: 140-159.]
- Z. Szawarski, *Początek i rozwój etyki badań naukowych w biomedycynie*. W: Różyńska J, Waligóra M., red. *Badania naukowe w biomedycynie z udziałem ludzi. Standardy międzynarodowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 13-29. [Literatura dodatkowa dla referentów: R.R. Faden, S.E. Lederer, J.D. Moreno, *US Medical Researchers, the Nuremberg Doctors Trial, and the Nuremberg Code: A Review of the Findings of the Advisory Committee on Human Radiation Experiments*, in: Emanuel E, et al., eds. *Ethical and Regulatory Aspects of Clinical Research*, Johns Hopkins University Press 2003: 7-10; A.M. Brandt, *Racism and Research: The Case of the Tuskegee Syphilis Study*, *The Hastings Center Report* 1978, 8(6): 21-29.]
- J. Różyńska, *Zasady prowadzenia badań naukowych z udziałem ludzi w fizjoterapii, „Postępy Rehabilitacji” 2012, 4.; WMA Deklaracja Helsińska (1964-2013)*. [Literatura dodatkowa dla referentów: E.J. Emanuel, D. Wendler, C. Grady, *What Makes Clinical Research Ethical?* *JAMA* 2000, 283: 2701-11; National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research (1979). *The Belmont Report. Ethical Principles and Guidelines for the Protection of Human Subjects of Research*, www.hhs.gov/ohrp/humansubjects/guidance/belmont.html]

[Lektury mogą ulegać zmianie – dotyczy to zwłaszcza lektur dodatkowych dla referentów]

Punkty ECTS - 1 pkt - 30 godz. pracy studenta (kontaktowych + samodzielnych)

RODZAJ ZAJĘĆ	GODZINY
Godziny kontaktowe	60
Przygotowanie do egzaminu	15
Przygotowanie do zajęć ćwiczeniowych	15
Razem = 90 godz. = 3 ECTS	